

Főoldal > Az igazságszolgáltatáshoz való jog a EIA, a IPPC/IED, az információkhoz való hozzáférés és a környezeti felelősségről szóló irányelv

Az igazságszolgáltatáshoz való jog a EIA, a IPPC/IED, az információkhoz való hozzáférés és a környezeti felelősségről szóló irányelv

1.1. Az uniós környezetvédelmi jogszabályok hatálya alá tartozó, de a környezetvédelmi hatásvizsgálatról szóló irányelv és az ipari kibocsátásokról szóló irányelv hatályán kívül eső konkrét tevékenységekre vonatkozó határozatok, jogi aktusok vagy mulasztások[1]

1) Melyek azok a kereshetőségi jogra alkalmazandó nemzeti jogszabályok, amelyek azon magánszemélyekre és nem kormányzati szervezetekre vonatkoznak, akik/amelyek a) közigazgatási felülvizsgálatot és b) a nemzeti bíróság előtti jogorvoslati eljárást kívánják indítani a határozat, a jogi aktus vagy mulasztás elfogadására irányuló eljárás és azok tartalma (különösen a teljesítendő feltételek és a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozó határidők) tekintetében? Mennyire hatékony a nemzeti bíróságokhoz fordulás mértéke az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata és a kapcsolódó nemzeti ítélkezési gyakorlat fényében?

Az Ákr. 10. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási eljárásokban ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit hatósági ellenőrzés alá vontak. Egyes ügyfajtákban törvény vagy kormányrendelet meghatározott megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik ügyfélnek minősülnek.

Az Ákr. fentebb említett rendelkezése biztosítja az ügyféli jogállást azok számára, akiknek a jogos érdeke érintett és a Kvt. 98.§-a mondja ki, hogy környezetvédelmi egyesületek is felléphetnek ügyfélként. Más szervezetek, ad-hoc csoportok és tagjaik, külföldi NGO-k ügyféli joggal akkor rendelkezhetnek, ha megfelelnek az Ákr. 10.§-a által támasztott követelményeknek.

2020. március 1-je óta a környezetvédelmi hatóság a döntését egyfokú eljárásban hozza, azaz a környezetvédelmi hatóság döntése végleges (a felülvizsgálatát közigazgatási eljárásban nem lehet kérni), bíróság előtt lehet azt megtámadni. Az általános szabály szerint a hatóságnak az ügy érdemében hozott végleges határozatát 30 napon belül lehet megtámadni a bíróság előtt. A „környezetvédelmi közigazgatási eljárásnak” tekintett eljárások tekintetében az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés hatékony, a perlési és kereshetőségi jog érvényesítésével szemben nincsenek jelentős jogi akadályok. Amint azonban a fentiekben említésre került, a vízügyi hatóság vagy az erdészeti hatóság eljárása nem minősül környezetvédelmi közigazgatási eljárásnak, kivéve, ha a környezetvédelmi hatóság szakhatóságként vesz részt abban. Ilyen esetekben a környezetvédelmi civil szervezetek főszabály szerint nem rendelkeznek perlési joggal, azaz nem nyújthatnak be keresetet a bírósághoz.

2) Mire terjed ki a közigazgatási felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá) és a bírósági felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá)? Kiterjed-e mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogszerűség vizsgálatára?

Környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban a hatóság a döntését egyfokú eljárásban hozza, azaz a környezetvédelmi hatóság döntése végleges (a felülvizsgálatát közigazgatási eljárásban nem lehet kérni), bíróság előtt lehet azt megtámadni. Azokban az eljárásokban, amikor a környezetvédelmi hatóság szakhatóságként jár el, és ezáltal az ügy környezetvédelmi közigazgatási ügy, a fellebbezés joga - hasonlóan az ügyféli joghoz - a vonatkozó jogszabályok konkrét rendelkezéseitől függ. Ha az adott eljárásban a határozat ellen fellebbezni lehet, az közigazgatási felülvizsgálat az eljárás és a határozat eljárási és anyagi jogszerűségére is kiterjed, a fellebbezés tartalmától függetlenül.

Az ügyfelek az - egyfokú eljárásban hozott vagy, ha a fellebbezés lehetséges, másodfokon hozott - végleges döntés

ellen keresetet indíthatnak. A bíróság a jogvitát a kereseti kérelem, illetve a felek által tett jognyilatkozatok alapján bírálja el. A bíróság a nyilatkozatokat a tartalmuk, s nem formájuk szerint veszi figyelembe.

A bíróság hivatalból vizsgálatot, bizonyítást a jogszabály által kifejezetten rögzített esetekben rendelhet el.

A bírósági felülvizsgálat kiterjed a hatóság cselekményének anyagi jogi, valamint eljárásjogi jogszerűségére is.

3) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Amennyiben a határozat ellen lehet fellebbezni lehet, akkor közigazgatási per abban az esetben indítható, ha az arra jogosultak bármelyike fellebbezést nyújtott be és azt másodfokon ebírálták. 2020. március 1-je óta a környezetvédelmi közigazgatási ügyekben a másodfokú környezetvédelmi hatósági eljárás, azaz a fellebbezés lehetősége megszűnt.

4) A nemzeti bíróságok előtti kereshetőségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

A nemzeti jogszabályok alapvetően nem követelik meg a nyilvános egyeztetésekben, konzultációkban való részvételt a keresetindításhoz. E tekintetben a Kp. rendelkezéseit kell figyelembe venni, amelyek biztosítják a perlési jogot bármely személy számára akinek a jogát, jogos érdekét a közigazgatási aktus vagy mulasztás közvetlenül érinti, valamint törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott ügyekben azon a civil szervezet számára, amelynek a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti.

5) Vannak-e a bírósági felülvizsgálat szakaszából kizárt érvek/indokok?

Nincsenek olyan rendelkezések a hazai jogban, amelyek egyes érveket, az azokra történő hivatkozást kizárnák a bírósági felülvizsgálati eljárásból. A közigazgatási jogvita tárgya a hatóság cselekményének vagy mulasztásának jogszerűsége.

6) Igazságos és méltányos eljárás elve – hogyan érvényesül ez a nemzeti bíróságok előtt?

A környezetvédelmi igazgatási eljárásokban a tisztességes és méltányos eljáráshoz való jogot az Ákr. általános rendelkezései biztosítják, amelyek előírják, hogy a közigazgatási hatóságoknak be kell tartaniuk a jogszerűség elvét. Eszerint a közigazgatási hatóság hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolja, s ennek során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.

A közigazgatási hatóságok feladata megbizonyosodni arról, hogy az ügyfél és az eljárás többi résztvevője megfelelő tájékoztatást kap-e jogairól és kötelezettségeiről.

A bírósági eljárás alapelvei szerint minden ügyfél egyenlő jogokkal rendelkezik, és a bíróságnak jogvitát tisztességes, koncentrált és költséghatékony eljárásban kell elbírálnia. A bíróságnak a törvény által előírt módon hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a perben részt vevő felek és más személyek eljárási jogaikat gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék.

7) Hogyan ültetik át a nemzeti jogszabályok a „gyors” (eljárás) fogalmát?

A környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében az általános eljárási szabályokat kell figyelembe venni. Az Ákr., a Pp. és a 2018-ban hatályba lépett Kp., határidőkre vonatkozó rendelkezései a közigazgatási eljárások gyorsítását és a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának koncentráltabbá tételét célozzák.

A közigazgatási perekben eljáró bíróságok eljárását illetően a Kp. szigorú határidőket ír elő bizonyos eljárási lépésekre (az ügy dokumentációjának továbbítása a bírósághoz, az azonnali jogvédelem érdekében benyújtott kérelmek elbírálása, a bírósági tárgyalás időpontjának meghatározása stb.). A bírósági tárgyalás csak a Kp.-ben

meghatározott feltételekkel halasztható el. A határidők arra irányulnak, hogy a bíróság az ítéletét észszerű időn belül hozza meg.

8) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükségesek hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e az egyes ágazatokra vonatkozó különleges szabályok?

Az azonnali jogvédelem iránti kérelem szabályait a Kp. tartalmazza. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a bíróságtól azonnali jogvédelmet kérhet. A kérelmet a bírósághoz kell benyújtani, ha azt nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be. A kérelemben részletesen meg kell indokolni az azonnali jogvédelem szükségességét, megalapozottságát. A bíróság a kérelem teljesítését biztosíték adásához kötheti. E tekintetben nincsenek speciális szabályok.

9) Milyen költségszabályok irányadók az igazságszolgáltatáshoz való jog tárgyában hozott határozat kifogásolása esetén ezeken a területeken? Milyen következményekkel járhat, ha valaki pervesztes lesz a bíróság előtti ügyben? Milyen biztosítékok vannak a költségek mértéktelenül magas voltával szemben, és ezek magukban foglalnak-e kifejezett jogszabályi hivatkozást olyan követelményre, hogy a költségek nem lehetnek mértéktelenül magasak?

Egy közigazgatási bíróság per kapcsán az illetékeket és egyéb jogi költségeket kell számításba venni. Főszabályként a közigazgatási keresetindítás illetéke 30.000 Ft (kb. 85 EUR), amelyet a keresetlevél előterjesztőjének kell megfizetnie. A pernyertes fél perköltségként a jogi költséget megfizetését is kérheti a pervesztéstől, melynek összegét a bíróság csökkentheti.

Az általános szabály szerint a pernyertes fél költségeit is a pervesztes félnek kell viselnie. Részbeni pernyertesség esetén, a pervesztesség arányában kell a perköltséget viselni a feleknek. A pertársak a perköltséget egyetemlegesen térítik meg.

Egyezség megkötése esetén a felek megállapodása szerinti fél téríti meg az ellenfele perköltségét. Megállapodás hiányában az egyezség szerint pernyertes fél perköltségét az egyezség szerint pervesztes fél téríti meg. Ha a pernyertesség és a pervesztesség aránya nem állapítható meg, egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére.

Az eljárás megszüntetése esetén az alperes perköltségét a felperes téríti meg. Ha azonban az elállásra azért került sor, mert az alperes a követelést az eljárás megindítását követően teljesítette, a felperes perköltségét az alperes téríti meg. Az eljárás halál vagy megszűnés miatti megszüntetése esetén egyik fél sem köteles ellenfele perköltségét megtéríteni.

Függetlenül attól, hogy egy adott fél pervesztes lesz-e vagy sem, ha egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határnapot vagy határidőt mulaszt vagy más módon, akár a perben akár azt megelőzően az ellenfélnek feleslegesen, a perköltség körébe tartozó költséget okoz, köteles ezek megtérítésére.

A felet az alábbi költségkedvezmények illethetik meg:

- tárgyi és személyes költségmentesség,
- tárgyi és személyes költségfeljegyzési jog,
- tárgyi és személyes illetékmentesség,
- tárgyi illetékfeljegyzési jog,
- mérsékelt illeték,
- pártfogó ügyvédi díj előlegezése vagy megfizetése alóli mentesség.

Általában a felet a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog a jövedelmi- és vagyoni viszonyai alapján kérelemre, míg a személyes illetékmentesség a személye alapján hivatalból illeti meg. Speciális kedvezmény alapja biztosítható egyes eljárások tárgyánál fogva, a mérsékelt illeték kedvezménye pedig meghatározott perbeli események bekövetkezése esetén hivatalból illeti meg a felet.

Költségmentesség esetén a fél mentes az illeték előzetes megfizetése, a per során felmerülő költség előlegezése, a meg nem fizetett illeték, továbbá az állam által előlegezett költség megfizetése, és a perköltség-biztosíték letétele alól.

Költségfeljegyzési jog esetén a fél mentes az illeték előzetes megfizetése, és a per során felmerülő költség

előlegezése alól.

Részleges személyes költségfeljegyzési jog esetén a felet a kedvezmény az illeték és a költségek meghatározott hányadára, vagy az illetékre, illetve tételesen meghatározott költségekre illeti meg.

Fontos megjegyezni, hogy a költségmentesség nem mentesíti a felet a szükségtelen perbeli cselekmény meg nem fizetett illetékének és egyes költségeinek megfizetése alól.

A bíróság határoz a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog engedélyezése és az engedélyezett költségkedvezmény megvonása kérdésében. Az engedélyezés elutasítása és a költségkedvezményt megvonó határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

A közigazgatási perekben speciális szabály, hogy a mintaperekben[2] a bíróság rendelkezhet úgy, hogy a bizonyítás körében felmerült perköltséget vagy annak egy részét az állam előlegezi, illetve viseli.

Az illeték összege (30,000 Ft – 85 EUR) nem tekinthető olyan magasnak, hogy az akadályozná a jogérvényesítést, emellett a civil szervezetek törvény alapján mentesülnek az illetékfizetési kötelezettség alól. Így a közigazgatási bírósági eljárásokban a civil szervezeteknek a jogi költségekkel és esetlegesen a szakértői díjakkal kell számolniuk.

1.2. Határozatok, jogi aktusok vagy mulasztások a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló 2001/42/EK irányelvet átültető nemzeti jogszabályoknak való megfelelés érdekében követendő közigazgatási eljárásokkal kapcsolatban[3]

1) Melyek azok a kereshetőségi jogra alkalmazandó nemzeti jogszabályok, amelyek azon magánszemélyekre és nem kormányzati szervezetekre vonatkoznak, akik/amelyek a) közigazgatási felülvizsgálatot és b) a nemzeti bíróság előtti jogorvoslati eljárást kívánják indítani a határozat, a jogi aktus vagy mulasztás elfogadására irányuló eljárás (különösen a teljesítendő feltételek és a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozó határidők) tekintetében? Mennyire hatékony a nemzeti bíróságokhoz fordulás mértéke az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlata és a kapcsolódó nemzeti ítélezési gyakorlat fényében?

A nemzeti jogszabályok szerint a terveket vagy programokat (ideértve a területrendezési terveket is) különböző, jogi erejű vagy jogszabályi erővel nem bíró intézkedésekkel lehet elfogadni. Ezen intézkedések jogszerűségét az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panasz útján lehet megtámadni. Ha a tervet vagy programot elfogadó aktus ellentétes az Alaptörvénnyel, és ez sérti egy természetes vagy jogi személy alapvető jogát, például az Alaptörvényben rögzített, egészséges környezethez való jogot, az Alkotmánybíróság jogosult megsemmisíteni a megtámadott rendelkezés.

Alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

- az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
- jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

Ezekben az eljárásokban az Alkotmánybíróság a bírói döntés alkotmányosságát is vizsgálhatja.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 60 napon belül, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül lehet írásban benyújtani. A döntés közlésének elmaradása esetén az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidő a tudomásszerzéstől, vagy az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől számított 60 nap.

Alkotmánybíróság olyan alkotmányjogi panasz tárgyában is dönthet, amelyet az indítványozó rajta kívül álló elháríthatatlan okból történő akadályoztatása folytán a határidő eltelte után nyújtott be, és az akadály megszűnésétől számított tizenöt napon belül igazolási kérelmet nyújt be.

A döntés közlésétől, illetve az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől, az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított 180 nap elteltével alkotmánybírói eljárás megindításának nincs helye.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést. Nem ritka azonban a gyakorlatban, hogy a döntés meghozatala éveket vesz igénybe.

2) Mire terjed ki a közigazgatási felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá) és a bírósági felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá)? Kiterjed-e mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogszerűség vizsgálatára?

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvényben rögzített jogok sérelmét vizsgálja, amely magában foglalhatja mind az eljárási, mind az anyagi normák megsértését.

3) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Igen, alkotmányjogi panaszt akkor lehet előterjeszteni, ha az érintett személy a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette (ide nem értve a Kúria előtti felülvizsgálatot mint rendkívüli jogorvoslatot), vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

4) A nemzeti bíróságok előtti keresetösségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

Nem, az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.

5) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükségesek hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e az egyes ágazatokra vonatkozó különleges szabályok?

Nem.

6) Milyen költségszabályok irányadók az igazságszolgáltatáshoz való jog kifogásolása esetén ezeken a területeken? Milyen következményekkel járhat, ha valaki pervesztes lesz a bíróság előtti ügyben? Milyen biztosítékok vannak a költségek mértéktelenül magas voltával szemben, és ezek magukban foglalnak-e kifejezett jogszabályi hivatkozást olyan követelményre, hogy a költségek nem lehetnek mértéktelenül magasak?

Az Alkotmánybíróság eljárása ingyenes. A kérelmező viseli az eljárás során felmerült költségeit.

1.3. Határozatok, jogi aktusok vagy mulasztások a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló 2001/42/EK irányelvben meghatározott eljárások hatálya alá nem tartozó tervek és programok esetében az Aarhusi Egyezmény 7. cikkében foglalt, a nyilvánosság részvételére vonatkozó követelményeknek való megfelelés érdekében követendő közigazgatási eljárásokkal kapcsolatban[4]

1) Melyek azok a magánszemélyek és nem kormányzati szervezetek keresetösségi jogára alkalmazandó nemzeti jogszabályok, amelyek a) közigazgatási felülvizsgálatot és b) a nemzeti bíróság előtti jogorvoslati eljárást kívánják indítani a határozat, a jogi aktus vagy mulasztás elfogadására irányuló eljárás (különösen a teljesítendő feltételek és a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozó határidők) tekintetében? Mennyire hatékony a nemzeti bíróságokhoz fordulás mértéke az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlata és a kapcsolódó nemzeti

ítélkezési gyakorlat fényében?

A tervek és programok kapcsán az ügyféli jogállás lehetősége, illetve perlési jog fennállása az adott tervet, programot elfogadó aktus jogi formájától függ. Amennyiben a tervet vagy programot jogszabállyal vagy közigazgatási szervezetszabályozó eszközzel fogadták el, úgy azzal szemben 2.2 Fejezet 1. pontja szerinti alkotmányjogi panasszal lehet élni az Alkotmánybírósághoz a feltételek fennállása esetén.

Ha azonban az Aarhusi Egyezmény 7. cikkének hatálya alá tartozó tervet vagy programot nem ilyen aktussal fogadták el, azok ellen a hazai jog nem biztosít fellépési lehetőséget.

2) Mire terjed ki a közigazgatási felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá) és a bírósági felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá)? Kiterjed-e mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogszerűség vizsgálatára?

Az Alkotmánybíróság az eljárás során az Alaptörvényben rögzített jogok sérelmét vizsgálja, amely eljárási, vagy anyagi jogi szabályok megsértését is magában foglalhat.

3) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Alkotmányjogi panaszt akkor lehet előterjeszteni, ha az érintett személy a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette (ide nem értve a Kúria előtti felülvizsgálatot, mint rendkívüli jogorvoslatot), vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

4) A nemzeti bíróságok előtti kereshetőségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

Nem, az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.

5) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükségesek hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e az egyes ágazatokra vonatkozó különleges szabályok?

Nem.

6) Milyen költségszabályok irányadók az igazságszolgáltatáshoz való jog kifogásolása esetén ezeken a területeken? Milyen következményekkel járhat, ha valaki pervesztes lesz a bíróság előtti ügyben? Milyen biztosítékok vannak a költségek mértéktelenül magas voltával szemben, és ezek magukban foglalnak-e kifejezett jogszabályi hivatkozást olyan követelményre, hogy a költségek nem lehetnek mértéktelenül magasak?

Az Alkotmánybíróság eljárása ingyenes. A kérelmező viseli az eljárás során felmerült költségeit.

1.4. Határozatok, jogi aktusok vagy mulasztások az uniós környezetvédelmi jogszabályok értelmében elkészítendő tervekkel és programokkal kapcsolatban[5]

1) Melyek azok a kereshetőségi jogra alkalmazandó nemzeti jogszabályok, amelyek azon magánszemélyekre és nem kormányzati szervezetekre vonatkoznak, akik/amelyek a) közigazgatási felülvizsgálatot és b) a nemzeti bíróság előtti jogorvoslati eljárást kívánnak indítani a terv tartalma (különösen a teljesítendő feltételek és a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozó határidők) tekintetében? Mennyire hatékony a nemzeti bíróságokhoz fordulás mértéke az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata és a kapcsolódó nemzeti ítélkezési gyakorlat fényében?

A tervek és programok kapcsán az ügyféli jogállás lehetősége, illetve perlési jog fennállása az adott tervet, programot elfogadó aktus jogi formájától függ. Amennyiben a tervet vagy programot jogszabállyal vagy közigazgatási szervezetszabályozó eszközzel fogadták el, úgy azzal szemben 2.2 Fejezet 1. pontja szerinti alkotmányjogi panasszal lehet élni az Alkotmánybírósághoz a feltételek fennállása esetén.

Ha azonban az adott tervet vagy programot nem ilyen aktussal fogadták el, azok ellen a hazai jog nem biztosít fellépési lehetőséget.

2) A terv vagy program elfogadásának formája befolyásolja-e a kereshetőségi jogot (lásd a lenti 2.5. szakaszt is)?

Igen, az 1. pontban kifejtettek szerint a tervek és programok kapcsán az ügyféli jogállás lehetősége, illetve perlési jog fennállása az adott tervet, programot elfogadó aktus jogi formájától függ. Amennyiben a tervet vagy programot jogszabállyal vagy közigazgatási szervezetszabályozó eszközzel fogadták el, úgy azzal szemben 2.2 Fejezet 1. pontja szerinti alkotmányjogi panasszal lehet élni az Alkotmánybírósághoz a feltételek fennállása esetén.

3) Mire terjed ki a közigazgatási felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá) és a bírósági felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá)? Kiterjed-e mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogszerűség vizsgálatára?

Az Alkotmánybíróság az eljárás során az Alaptörvényben rögzített jogok sérelmét vizsgálja, amely eljárási, vagy anyagi jogi szabályok megsértését is magában foglalhat.

4) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Alkotmányjogi panaszt akkor lehet előterjeszteni, ha az érintett személy a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette (ide nem értve a Kúria előtti felülvizsgálatot, mint rendkívüli jogorvoslatot), vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

5) A nemzeti bíróságok előtti kereshetőségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

Nem, az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.

6) Vannak-e a bírósági felülvizsgálat szakaszában kizárt (nem elfogadott) érvek/indokok?

A hazai jogszabályok nem tartalmazzak erre nézve konkrét kizáró rendelkezést, azonban az alkotmányjogi panaszt csak a panaszos személy Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozással lehet előterjeszteni.

7) Igazságos és méltányos eljárás elve – hogyan érvényesül ez a nemzeti bíróságok előtt?

A bírósági eljárásra vonatkozó alapelvek szerint minden az eljárásban minden ügyfél egyenlő, és a bíróságnak tisztességes, koncentrált és költséghatékony eljárásban kell a jogvitát elbírálnia.

8) Hogyan ültetik át a nemzeti jogszabályok a „gyors” (eljárás) fogalmát?

Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül kell döntenie. Nem ritka azonban a gyakorlatban, hogy a döntés meghozatala éveket vesz igénybe.

9) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükségesek hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e az egyes ágazatokra vonatkozó különleges szabályok?

Nem.

10) Milyen költségszabályok irányadók az igazságszolgáltatáshoz való jog kifogásolása esetén ezeken a területeken? Milyen következményekkel járhat, ha valaki elvesztés lesz a bíróság előtti ügyben? Milyen biztosítékok vannak a költségek mértéktelenül magas voltával szemben, és ezek magukban foglalnak-e kifejezett jogszabályi hivatkozást olyan követelményre, hogy a költségek nem lehetnek mértéktelenül magasak?

Az Alkotmánybíróság eljárása ingyenes. A kérelmező viseli az eljárás során felmerült költségeit.

1.5. Az uniós környezetvédelmi jogszabályok és a kapcsolódó uniós szabályozási aktusok végrehajtására irányuló végrehajtási rendeletek és/vagy általánosan alkalmazandó, jogilag kötelező normatív eszközök[6]

1) Melyek azok a kereshetőségi jogra alkalmazandó nemzeti jogszabályok, amelyek azon magánszemélyekre és nem kormányzati szervezetekre vonatkoznak, akik/amelyek a) közigazgatási felülvizsgálatot és b) a nemzeti bíróság előtti jogorvoslati eljárást kívánják indítani a nemzeti szabályozási határozat, jogi aktus vagy mulasztás elfogadására irányuló eljárás vagy azok tartalma (különösen a teljesítendő feltételek és a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozó határidők) tekintetében? Mennyire hatékony a nemzeti bíróságokhoz fordulás mértéke az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata és a kapcsolódó nemzeti ítélkezési gyakorlat fényében?

A 2.2-2.4 Fejezetekben foglaltakhoz hasonlóan, a végrehajtási rendeletek, illetve az általánosan alkalmazandó, normatív eszközök ellen alkotmányjogi panasszal lehet élni az Alkotmánybírósághoz a törvényi feltételek fennállása esetén.

Alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

- az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
- jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

Ezekben az eljárásokban az Alkotmánybíróság a bírói döntés alkotmányosságát is vizsgálhatja.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 60 napon belül, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül lehet írásban benyújtani. A döntés közlésének elmaradása esetén az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidő a tudomásszerzéstől, vagy az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől számított 60 nap.

Alkotmánybíróság olyan alkotmányjogi panasz tárgyában is dönthet, amelyet az indítványozó rajta kívül álló elháríthatatlan okból történő akadályoztatása folytán a határidő eltelté után nyújtott be, és az akadály megszűnésétől számított tizenöt napon belül igazolási kérelmet nyújt be.

A döntés közlésétől, illetve az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől, az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított 180 nap elteltével alkotmánybírósági eljárás megindításának nincs helye.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést. Nem ritka azonban a gyakorlatban, hogy a döntés meghozatala éveket vesz igénybe.

2) Mire terjed ki a közigazgatási felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá) és a bírósági felülvizsgálat (amennyiben lehetőség van rá)? Kiterjed-e mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogszerűség vizsgálatára?

Az Alkotmánybíróság az eljárás során az Alaptörvényben rögzített jogok sérelmét vizsgálja, amely eljárási, vagy anyagi jogi szabályok megsértését is magában foglalhat.

3) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Alkotmányjogi panaszt akkor lehet előterjeszteni, ha az érintett személy a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette (ide nem értve a Kúria előtti felülvizsgálatot, mint rendkívüli jogorvoslatot), vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

4) A nemzeti bíróságok előtti kereshetőségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

Nem, az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.

5) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükségesek hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e az egyes ágazatokra vonatkozó különleges szabályok?

Nem.

6) Milyen költségszabályok irányadók az igazságszolgáltatáshoz való jog kifogásolása esetén ezeken a területeken? Milyen következményekkel járhat, ha valaki pervesztes lesz a bíróság előtti ügyben? Milyen biztosítékok vannak a költségek mértéktelenül magas voltával szemben, és ezek magukban foglalnak-e kifejezett jogszabályi hivatkozást olyan követelményre, hogy a költségek nem lehetnek mértéktelenül magasak?

Az Alkotmánybíróság eljárása ingyenes. A kérelmező viseli az eljárás során felmerült költségeit.

7) Meg lehet-e támadni a nemzeti bíróság előtt bármely vonatkozó, rendeleti jellegű uniós jogi aktust az EUMSZ 267. cikk szerinti érvényesség tekintetében, és ha igen, hogyan [7]?

Nem, a magyar jogszabályok nem tesznek lehetővé jogorvoslatot a nemzeti bíróságok előtt az uniós szabályozási aktusok ellen.

[1] E kategória az EU Bíróság közelmúltban hozott egyes ítéleteire reflektál, úgymint a Protect ügy C-664/15, illetve a Szlovákiai barnamedvük ügye C-240/09, a Bizottságnak a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló [C/2017/2616](#). számú közleményében leírtak szerint.

[2] Kp. 33.§ (1) Ha a bíróság előtt legalább tíz olyan eljárás indul, amelyek jogi és ténybeli alapja azonos, a bíróság dönthet arról, hogy e perek egyikét mintaperben elbírálja és a többi eljárást az eljárást befejező határozata meghozataláig felfüggeszti.

[3] A stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv tervekre és programokra vonatkozik. Ezekre az Aarhusi Egyezmény 7. cikkének és 9. cikke (3) bekezdésének hatálya is kiterjed.

[4] Lásd az [ACCC/C/2010/54](#) hiv. számon tett megállapításokat egy olyan terv esetében, amelyet nem nyújtottak be stratégiai környezeti vizsgálatra, de vonatkoznak rá az Aarhusi Egyezmény 7. cikkében foglalt, a nyilvánosság részvételére vonatkozó követelmények.

[5] Ezek az Aarhusi Egyezmény 7. cikkének és 9. cikke (3) bekezdésének hatálya alá tartoznak. Lásd az Európai Unió Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatát is, például a C-237/97. sz. Janecek-ügyben hozott ítéletet, valamint a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jogról szóló [C/2017/2616](#) bizottsági közleményben említett Boxus és Solvay C-128/09–C-131/09 és C-182/10 sz. egyesített ügyekben hozott ítéletet.

[6] Az ilyen jogi aktusok az Aarhusi Egyezmény 8. cikkének és 9. cikke (3) bekezdésének hatálya alá tartoznak. Ilyen jogi aktusra példa az a nemzeti közigazgatási határozat, amely a C-281/16. sz. Vereniging Hoekschevaards Landschap ügyben hozott ítéletben ECLI:EU:C:2017:774 szerepel.

[7] Az előzetes döntéshozatalra utalás ilyen esetére példaként lásd a C-281/16. sz. Vereniging Hoekschevaards Landschap ügyben hozott ítéletet ECLI:EU:C:2017:774.

■ Last update: 28/07/2021

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban

tekintheti meg.